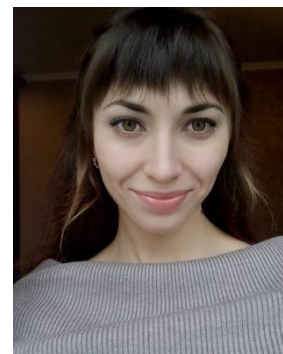


МІНЛИВІСТЬ МОРФОАТОМІЧНИХ ОЗНАК КОЛЕКЦІЙНИХ ЗРАЗКІВ ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ОЗИМОЇ РІЗНОГО ЕКОЛОГО-ГЕНЕТИЧНОГО ПОХОДЖЕННЯ

Гопцій В.О., аспірант кафедри генетики, селекції
та насінництва

Керівник: к.с.-г. н., доцент **Криворученко Р.В.**

Харківський національний аграрний університет



Зростання продуктивності сучасних сортів пшениці робить надзвичайно актуальним для селекції визначення ролі окремих органів і архітекτονіки всієї колосоносною частини стебла пшениці в формуванні врожаю зерна.

Вивчення комплексу ознак анатомічної будови стебла та колоса проводили в 2014-2016 рр. на дослідному полі ХНАУ на 49 сортах та зразках пшениці озимої різного еколого-генетичного походження з метою подальшого їх використання в селекції.

В результаті проведених досліджень було виявлено суттєву мінливість даних ознак у колекційних генотипів пшениці м'якої озимої. В середньому за роки досліджень найбільш високою мінливістю серед ознак першого зверху міжвузля характеризувалися ознаки, пов'язані з товщиною соломини та її складовими: діаметром порожнини та товщиною стінки, коефіцієнт варіації становив 14,5% та 17,7% відповідно. Мінімальний рівень мінливості був у ознак, пов'язаних з кількістю провідних пучків склеренхіми та паренхіми даного міжвузля (коефіцієнти варіації – 8,3% та 7,0 % відповідно). Розмах варіювання площі провідних пучків колосоносною міжвузля у колекційних сортів пшениці м'якої озимої був у межах від 12,7 до 14,0. Вивчення ознак анатомічної будови другого зверху міжвузля у колекційних сортів пшениці м'якої озимої показало, що для них був характерним більший розмах варіювання ознак.

При вивченні мінливості площі провідних пучків паренхіми встановлено, що коефіцієнт варіації дорівнював 13,5%. Максимальні показники за даною ознакою були у сортів Фішт (83,74 тис. мкм²) та Jivago (82,13 тис. мкм²), мінімальні у лінії к-803 (36,15 тис. мкм²) та сорту Ebi (53,55 тис. мкм²).

Площа провідних пучків склеренхіми в середньому дорівнювала 12,44 тис.мкм². Коефіцієнт варіації ознаки становив 15,7%. Максимальне значення відмічено у сортів Влучна (15,69 тис. мкм²) та Райська (15,49 тис. мкм²).

Проведене вивчення варіювання ознак анатомічної будови стрижня колоса показало, що площа провідних пучків члеників стрижня колоса у вивчених сортів була в межах середнього варіювання і становила 12,5%. Максимальне значення спостерігалось у лінії 80-III/2 - 65,51 тис.мкм² та сорту Престиж (63,84 тис.мкм²).

Варіювання кількості провідних пучків члеників стрижня колоса теж було середнім. В середньому значення ознаки у вивченого набору зразків становило 12,03 шт. Інтервал мінливості даної ознаки був у межах 6,95 шт.

На основі проведеного аналізу мінливості морфоанатомічних ознак стебла та стрижня колосу можна виділити сорти та лінії, які мали максимальні показники за ознаками першого міжвузля - Jivago, Досвід та лінія 89-I/2, за окремими показниками виділився сорт Переясловка. Відносно ознак будови другого міжвузля було встановлено максимальні показники у сортів Чорноброва та ліній 80-III/2, кю_20. Стосовно ознак стрижня колоса кращими теж були сорт Чорноброва та лінії 80-III/2, кю_20.

На нашу думку використання особливостей морфоанатомічної будови ознак в якості критеріїв оцінки вихідного та селекційного матеріалу, тісно пов'язаних з продуктивністю колосу, може підвищити ефективність ведення селекції пшениці м'якої озимої на продуктивність та адаптивність.